

Jaarrapport 2013: wereld wordt gevaarlijker en vijandiger voor vluchtelingen en migranten

Publicatie 23/05/2013

Vluchtelingen en migranten worden in toenemende mate aan hun lot overgelaten. Dit is te wijten aan een schrijnend gebrek aan daadkracht en politiek opportunisme bij nationale en internationale overheden. Dit zegt Amnesty International naar aanleiding van de lancering van haar jaarrapport dat de wereldwijde staat van de mensenrechten analyseert.

Volgens Amnesty International worden de rechten van miljoenen mensen die op de vlucht zijn voor geweld, vervolging of armoede systematisch met voeten getreden. Regeringen over heel de wereld hechten meer belang aan het beschermen van hun nationale grenzen dan aan mensenlevens.

In 2012 moesten opnieuw vele mensen op de vlucht slaan voor oorlog en andere mensenrechtencrisissen. Van Noord-Korea tot Mali, Soedan, Afghanistan en de Democratische Republiek Congo lieten mensen alles achter op zoek naar veiligheid in eigen land of daarbuiten.

Rechten vluchtelingen geschonden

"Conflictsituaties brengen altijd een grote groep erg kwetsbare mensen op de been. Wereldwijd zijn er momenteel ongeveer 15 miljoen vluchtelingen geregistreerd. Weinigen onder hen vinden echter de bescherming waar ze recht op hebben volgens het internationaal recht."

"Het is niet omdat iemand een grens oversteeft dat hij of zij geen rechten meer heeft."

"Te veel overheden schenden de rechten van vluchtelingen onder het mom van migratiecontrole," zegt Karen Moeskops, directeur van Amnesty International Vlaanderen. "Het is niet omdat iemand een grens oversteeft dat hij of zij geen rechten meer heeft."

Hermetisch afgesloten grenzen

Mensen die op de vlucht zijn voor conflictsituaties en vervolging worden op allerlei manieren verhinderd om internationale grenzen over te steken.

Het is pijnlijk ironisch dat het vaak moeilijker is voor vluchtelingen om een grens over te steken dan voor de wapens die gebruikt worden bij het geweld dat mensen dwingt hun huis achter te laten. In maart 2013 heeft de VN echter een Wapenhandelsverdrag aangenomen. Dit verdrag moet voorkomen dat wapens nog langer in handen van mensenrechtenschenders terecht komen.

De extreme grenscontroles aan de buitengrenzen van de EU, de VS en Australië dwingen asielzoekers en migranten levensgevaarlijke routes te kiezen. Europese landen doen er alles aan om te vermijden dat mensen de buitengrenzen bereiken. Hierdoor stierven al duizenden vluchtelingen en migranten op de Atlantische oceaan en de Middellandse zee. Elk individu heeft echter het recht om asiel aan te vragen en om menswaardig behandeld te worden. Maar over heel de wereld worden asielzoekers en migranten opgesloten in detentiecentra of zelfs in metalen kisten en scheepscontainers.

Een bestaan in de marge

Vluchtelingen bevinden zich vaak – letterlijk en figuurlijk – in hetzelfde schuitje als migranten die op zoek zijn naar een beter leven voor zichzelf en hun gezin. Velen onder hen vinden niet de veiligheid of het betere leven waar ze naar op zoek waren. Ze worden dikwijls in de marge van de samenleving gedwongen en zijn het mikpunt van populistische, nationalistische retoriek die leidt tot xenofobie en geweld.

De rechten van 's werelds 214 miljoen migranten worden noch door hun thuisland, noch door hun gastland gerespecteerd. Miljoenen migranten worden onderworpen aan dwangarbeid omdat overheden hen behandelen als criminelen en bedrijven meer geïnteresseerd zijn in winst dan in arbeidsrechten.

“Vluchtelingen en veel migranten behoren tot één van de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, maar dikwijls worden ze verbannen naar een kansloos leven in de schaduw van de maatschappij”, besluit Karen Moeskops. “Een rechtvaardige toekomst voor deze mensen is pas mogelijk als regeringen de mensenrechten van elk individu respecteren, ongeacht binnen welke grenzen ze zich bevinden. Er is nood aan internationale solidariteit en moed om deze globale vluchtelingen- en migrantencrisis aan te pakken.”

In Syrië ging opnieuw een gruwelijk jaar voorbij zonder beterschap voor de bevolking. De dodentol stijgt er elke dag en miljoenen mensen zijn ontheemd. De wereld kijkt aan de zijlijn toe terwijl de Syrische veiligheidsdiensten willekeurig en gericht burgers blijven aanvallen en vermeende opposanten ontvoeren, willekeurig opsluiten, folteren en buitengerechtelijk executeren. Ook de gewapende oppositie pleegt nog steeds mensenrechtenschendingen: gijzelneming, foltering en standrechtelijke executies.

Internationale actie tegen noodsituaties zoals in Syrië wordt vaak geblokkeerd omdat overheden zich verschuilen achter het feit dat mensenrechten een ‘interne kwestie’ zouden zijn. De VN-Veiligheidsraad die voor globale veiligheid moet zorgen, slaagt er niet in om eensgezind politieke maatregelen te treffen.

“Respect voor soevereiniteit mag niet misbruikt worden als excuus om niets te ondernemen tegen ernstige mensenrechtenschendingen. De VN-Veiligheidsraad moet consequent optreden en de voorbijgestreefde en immorele doctrine dat massamoord, foltering en hongersnood interne aangelegenheden zijn, verwerpen”, zegt Karen Moeskops.

Andere evoluties op vlak van mensenrechten in 2012

- ♦ Het recht op **vrije meningsuiting** werd in minstens 101 landen beknot. Foltering en mishandeling vonden plaats in minstens 112 landen.
- ♦ **Vrouwen** blijven in veel landen tweederangsburgers omdat gendergerelateerde misbruiken en discriminatie niet aangepakt worden. In Mali, Tsjad, Soedan en de DRC werden vrouwen verkracht door soldaten en gewapende groepen. In Afghanistan en Pakistan werden vrouwen door de Taliban vermoord. In Chili, El Salvador, Nicaragua en de Dominicaanse Republiek werd abortus geweigerd bij vrouwen die zwanger werden na verkrachting of bij wie de zwangerschap levensbedreigend was.
- ♦ In **Afrika** bleken regionale en internationale mensenrechtenmechanismen niet opgewassen tegen de vele conflicten en diepe armoede die het continent teisteren. In verschillende Afrikaanse landen was er discriminatie en geweld omwille van (vermeende) seksuele identiteit.
- ♦ De gerechtelijke vervolging van mensenrechtenschendingen uit het verleden in **Argentinië, Brazilië en Uruguay** zijn een belangrijke stap voorwaarts. Aanvallen op journalisten en mensenrechtenverdedigers blijven echter een chronisch probleem.
- ♦ In **Azië** lag de vrije mening onder vuur zowel op straat als online. We zagen repressie in Cambodja, India, Sri Lanka en de Malediven. Gewapende conflicten ruïneerden het leven van tienduizenden mensen in Afghanistan, Myanmar, Pakistan en Thailand. Myanmar liet honderden politieke gevangenen vrij, maar honderden anderen zitten nog steeds achter slot en grendel.
- ♦ De **Europese Unie** kreeg dan wel de Nobelprijs voor de Vrede, ze slaagde er niet in om de grondrechten van de 6 miljoen Roma op haar grondgebied te laten respecteren. Er werd nog steeds geen rekenschap afgelegd voor misdrijven gepleegd in Europa in het kader van het Amerikaanse 'renditions' programma. De verkiezingen in Georgië waren een zeldzaam voorbeeld van een democratische machtsoverdracht in de voormalige Sovjet-Unie waar autoritaire regimes hun machtsgreep versterken.
- ♦ Het **Midden-Oosten en Noord-Afrika** waar autocratische leiders van de macht verdreven werden, kenden meer mediavrijheid en kansen voor het maatschappelijk middenveld. De regio kende echter ook achteruitgang op vlak van vrije meningsuiting. Mensenrechtenactivisten en opposanten worden nog steeds onderdrukt, opgesloten en gefolterd. In november flakkerde het conflict in Israël en Gaza terug op.
- ♦ Globaal gezien neemt het gebruik van **de doodstraf** af. Gambia voerde echter wel na een periode van dertig jaar opnieuw executies uit in 2012 en in Japan werd voor het eerst in 15 jaar een vrouw ter dood gebracht.